

alimara

COL·LECCIÓ «IMAS»

Innovació i Metodologia en Afers Socials

Núm. 60. Gener 2019

ISSN: 2659-5273

Ca L'Ardiaca II, un refugi digne

Fernando Cabrera Villalobos

President de l'Associació Altruista Es Refugi

Resum

Es Refugi va sorgir fa 27 anys amb la idea que ningú dormís al carrer. Han passat els anys i Es Refugi segueix sent necessari perquè sempre hi ha algú a qui ajudar.

Paraules clau

Refugi, col·lectiu vulnerable, solidaritat, dignitat.

Centre Ca L'Ardiaca II, un refugi digne

És el 1992 quan Gaspar Aguiló i Jaume Santandreu posen en marxa una idea que, amb el temps, s'ha convertit en una referència en l'àmbit social balear: *Es Refugi*. En síntesi la idea, i més provinent de personatges lligats a l'Església, responia al precepte evangèlic de donar menjar al famolenc i alleujar la seva situació sociolaboral, principalment quan aquest era drogodependent, persones per a les quals, en aquell moment, l'administració no tenia respostes adequades.

Amb el temps la idea ha evolucionat i el que va començar amb l'ímpetu i la gosadia del desconegut ha anat perfeccionant-se al llarg dels seus ja 27 anys d'existència; *Es Refugi* ha anat mutant a poc a poc i, tot i mantenir fidel i immutable la idea original, pretén ser alguna cosa més que un lloc on aquells que no tenen res puguin trobar on menjar i dormir.

En efecte, són molts els que truquen a la nostra porta però no sempre podem donar resposta immediata, ja que, lamentablement, Ca L'Ardiaca II, el nostre refugi, té places limitades i són més els necessitats que les nostres possibilitats de satisfer la demanda; la més recent enquesta sobre la pobresa a Espanya (octubre de 2018) xifra en més de 12 milions de persones les que estan en risc d'exclusió social (una de cada quatre persones a Balears), persones amb estudis i, fins i tot, amb treball però que, per la precarietat d'aquest (temporalitat, temps parcial, etc.), es poden veure abocades a un desenllaç indesitjat.

Des d'aquesta perspectiva, *Es Refugi* s'enfronta a un primer repte, el repte diguem-ne "fundacional", aconseguir que hi hagi menys gent amb gana i fred. Però a això s'hi uneix un altre repte important: evitar que els usuaris considerin que a *Es Refugi* han trobat la seva meta final; nosaltres, per contra, hem de revertir aquesta tendència i possibilitar el seu accés al món del treball o, si més no, d'acord amb la seva situació social, trobar acomodament en altres dependències públiques a les quals, de vegades sense saber-ho, tenen dret.

Tornar al món del treball és difícil, no ens enganyem, sobretot quan estem davant d'un col·lectiu que, en la major part dels casos, va sortir del mercat de treball a causa de la crisi i ara, un cop superada aquesta (almenys en teoria i en segons quins sectors), no aconsegueix reincorporar-se al mateix causa de la seva edat o capacitat professional.

Aquest primer repte que *Es Refugi* té davant seu suposa un pas important pel que fa a modernització: dotar-nos d'un pla d'acompanyament social que estudiï al costat de l'usuari la seva situació personal (família, ingressos, formació, etc.) i així, analitzant el seu estatus, poder intentar donar una solució (o almenys intentar-ho) al seu futur.

Així, *Es Refugi* pretén desenvolupar una àrea d'atenció i suport social, pròpia o concertada, que persegueixi la millora substancial d'aquells que toquen a la nostra porta, ja que no pretenem exclusivament proporcionar llit i menjar, sinó un projecte de futur, per més que aquest sigui difícil. Deia anteriorment que volem fugir de la estructuralitat dels nostres usuaris, que no es conformin amb un dia a dia en el que el més important sigui comptar les hores sinó obrir noves vies que possibilitin una millora personal; no ens enganyem, és difícil però la nostra ambició és la de ser més un lloc de trànsit, una etapa, que no una meta final.

D'altra banda, *Es Refugi* no és només una idea sinó una estructura física que alberga les persones necessitades; el nostre usuari troba un edifici digne en el qual aixoplugar-se, amb més de cent anys d'antiguitat i per això, tot i les successives reformes que s'hi han fet des del seu inici, l'edat no perdona, ni en les persones ni en els edificis.

És per això que *Es Refugi* vol continuar amb aquesta millora constant de les seves instal·lacions, fent-les més dignes per als usuaris. En aquest nou repte que la Junta Directiva s'ha proposat rau la nostra intenció d'habilitar més espais esponjant els actuals, de tal manera que l'usuari disposi d'una cosa semblant a la intimitat, per més que això sigui difícil en un dormitori comú; no obstant això, més habitacions i més comoditat ens sembla una realitat més que possible i en ella entossudim una altra de les nostres línies d'acció en un futur immediat.

No voldria aprofundir més en aquest petit esbós d'*Es Refugi* sense fer un esment a un dels pilars del mateix: el personal. *Es Refugi* no tindria sentit si no comptéssim amb un grup de persones que duen a terme les decisions preses en la Junta Directiva. Són, per dir-ho, el braç executor del qual volem que sigui la nostra associació i, d'aquesta manera, el personal de gestió, serveis tècnics, monitors i cuina, són els que poden presumir d'estar constantment a "peu d'obra", ajudant a l'usuari i fent de pont entre la necessitat i la solució.

I ja que parlem de cuina, capítol a part mereix la tasca que fan els nostres cuiners: dinar i sopar amb dos plats i postres i, a més, esmorzar per als que hi pernocten. Com s'aconsegueix aquest petit miracle? Doncs ni més ni menys que amb la col·laboració desinteressada d'una sèrie d'empreses i entitats que ens brinden periòdicament la seva ajuda en forma d'aliments, peribles i no peribles, amb els que els nostres cuiners es poden permetre el luxe de triomfar en el dia a dia.

Capítol a part mereix, per tant, la participació d'aquestes empreses i entitats en la gestió diària d'*Es Refugi*; la nostra associació és petita, amb un nombre limitat de socis que ens agradaria veure créixer exponencialment però que de moment són els que són i, per això, la llarga relació d'empreses, petites i grans, i entitats que aposten per *Es Refugi*, fan que el nostre camí sigui més fàcil.

Aquestes empreses i entitats amigues no només ens aporten la seva solidaritat en forma d'aliments sinó que, a més, la seva ajuda s'estén a altres camps d'*Es Refugi*: maquinària, rehabilitació de locals, vehicles, etc. Totes elles contribueixen a què *Es Refugi* pugui seguir oferint un servei de qualitat als seus usuaris, el servei que la societat va deixar de brindar un dia.

I deixo per al final les persones usuàries d'*Es Refugi*, i no perquè siguin menys importants, sinó perquè pretenem recalcar la capital importància que tenen: sense ells el centre no tindria sentit. Lamentablement, i en línia amb l'Informe sobre la pobresa a què abans feia referència, la crisi no ha acabat, almenys per a alguns, i d'acord amb això les nostres instal·lacions ja no poden absorbir a ningú més; són més de 40 persones les que pernocten cada dia (sopant i esmorzant) i són més de 25 les que mengen a les nostres dependències, tot un repte que la nostra gent supera dia a dia.

Fa molts anys, a un metge de Salamanca li va ser presentat el Nunci del Vaticà; aquest li va dir "m'alegra molt conèixer-lo, doctor, m'han parlat molt bé de vostè, de la seva dedicació a la gent humil, a la qual rep a la seva clínica i no només no cobra la consulta sinó que, a sobre, els regala medicines i els dona diners... l'haurem de fitxar per a l'Església!". El doctor, persona de gran ètica, li va contestar "moltes gràcies però vostès han d'encarregar-se d'aplicar la litúrgia que jo aplicaré l'Evangelí".

Es Refugi és aconfessional però no hi ha dubte que interiorment volem aplicar aquest tipus d'ètica.

Es Refugi en xifres

Des de l'1 de gener de 2018 fins al 30 de juny de 2018, és a dir, tancat el primer semestre de l'any, hem atès a 61 persones que, en qualque moment, han estat persones usuàries dels serveis de la casa d'acollida.

D'aquestes 61 persones, pel que fa a nacionalitat, el 74% són espanyols, el 20% són de la Unió Europea i el 7% d'un país de fora de la Unió Europea.

D'aquestes 61 persones, pel que fa a edat, el 34% tenien entre 56 i 65 anys; el 21% entre 46 i 55 anys; el 18% entre 36 i 45 anys; el 13% més de 65 anys; l'11% entre 26 i 35 anys i el 2% tenien entre 18 i 25 anys. Gairebé el 50% (47%) tenien més de 56 anys.

D'aquestes 61 persones, per estat civil, el 69% són solters, el 15% divorciats, el 8% separats, el 7% casats i el 2% vidus.

D'aquestes 61 persones, per nivell d'estudis, el 48% havia cursat la primera etapa d'educació secundària, és a dir màxim 3r ESO; el 33% havia cursat la segona etapa d'educació secundària, és a dir màxim 4rt ESO o Batxillerat o FP Mitjà; i el 3% havia cursat graus universitaris, diplomatures o títols d'expert universitari.

D'aquestes 61 persones, per ocupació, el 39% eren treballadors de serveis de restauració i comerç; el 13% treballadors no qualificats; el 8% treballadors qualificats de construcció; el 7% conductors i operadors de maquinària mòbil i el 7% eren peons d'agricultura, pesca, construcció, transport o manufactures.

Pel que fa al menjador social, des de l'1 de gener fins al 30 de juny de 2018 hem atès a 43 persones, 10 dones i 33 homes. D'aquestes 43 persones, pel que fa a nacionalitat, el 60% són espanyoles, el 21% de la Unió Europea i el 19% d'un país de fora de la Unió Europea. I pel que fa a residència, el 12% viu en un allotjament individual, el 44% comparteix pis i el 23% viu al carrer.

Pel que fa a l'edat, el 46% tenien entre 46 i 55 anys; el 28% entre 56 i 65 anys; el 14% més de 65 anys, i el 12% entre 36 i 45 anys. Per estat civil, el 37% són solters, el 28% divorciats, el 19% separats, el 9% casats i el 5% vidus.

Per nivell d'estudis, el 40% havia cursat la primera etapa d'educació secundària, és a dir màxim 3r ESO, el 35% havia cursat educació primària i el 14% no havia acabat l'educació primària. Quant a l'ocupació, el 46% eren treballadors no qualificats, el 30% treballadors de serveis de restauració i comerç, i el 23% peons d'agricultura, pesca, construcció, transport o manufactures.

